

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут журналістики

УДК 070 (477) “1838/1917”

ПОДОБНА ЄВГЕНІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**КОНТЕНТ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ПОЛТАВСЬКОЇ
ГУБЕРНІЇ (1838-1917 рр.)**

Спеціальність 27.00.04 – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії журналістики Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
Сидоренко Наталія Миколаївна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики,
завідувач кафедри історії журналістики;

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Сніцарчук Лідія Віталіївна,
Львівська національна наукова бібліотека
імені В. Стефаника, завідувач
Науково-дослідного інституту пресознавства,
заступник генерального директора

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Шебеліст Сергій Вікторович,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Короленка,
доцент кафедри журналістики

Захист відбудеться “6” березня 2017 року об 11.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.34 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ, вул. Мельникова, 36/1, Інститут журналістики.

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01033, м. Київ, вул. Володимирська, 58.

Автореферат розісланий “4” лютого 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,

кандидат наук із соціальних комунікацій

Н. М.Іщук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Преса, від початку свого виникнення, була важливим фактором суспільного життя, одним із найдієвіших інструментів поширення інформації, трибуною для вираження громадської думки. Друкована періодика – це багатогранне та багатоаспектне явище, що потребує всебічного вивчення. Важливим компонентом журналістикознавчої науки є історія преси, що передбачає вивчення тенденцій розвитку періодичних видань на різних історичних етапах, аналізу форм та змісту публіцистики, з'ясування ролі окремих видань у формуванні регіонального інформаційного поля, а також діяльності редакторів, видавців та публіцистів, які впливали на формування місцевої журналістики.

За останні два десятиліття українські вчені доклали чимало наукових зусиль для вивчення місцевої преси, подавши до захисту дисертаційні праці та випустивши в світ монографії, покажчики, списки періодичних видань як Західної, так і Східної України (Тернопільщина, Північна Буковина, повітові міста Галичини, Ужгород, Львів, Київ, Катеринославська, Харківська, Подільська, Таврійська губернії). Преса Полтавщини ж опрацьована фрагментарно і більшість видань досі лишаються поза увагою дослідників.

Побіжні відомості про місцеву пресу здебільшого знаходимо у краєзнавчих дослідженнях чи в контексті життєписів відомих публіцистів, письменників і громадських діячів. Ці праці нерідко містять фактичні помилки, зокрема, вказуються некоректні дати виходу, періодичності газет та журналів, імена редакторів та видавців. Існує потреба в уточненні кількісних показників місцевої преси та необхідність узагальнити й систематизувати відомості про історію становлення і розвитку періодики Полтавської губернії.

Вивчення преси Полтавщини дозволяє доповнити наукові напрацювання щодо особливостей становлення та розвитку преси на території Наддніпрянської України. Важливим є з'ясування змістового наповнення, зокрема, проблемно-тематичних напрямів місцевої періодики.

Публікації газет і журналів Полтавщини є цінним джерелом фактичного матеріалу з різних галузей знань, зокрема, з історії, археології, краєзнавства, соціології, політології, сільського господарства і т.д. Не втратили актуальності донині ряд публікацій та матеріалів, оприлюднених у фахових виданнях, нині вони потребують аналізу та наукової оцінки. Преса Полтавщини пов'язана з багатьма відомими особистостями – письменниками, науковцями, громадськими діячами, політиками. Серед них варто згадати Панаса Мирного, Олену Пчілку, М. Дмитрієва, Г. Коваленка, В. Короленка, І. Павловського, О. Мальцева, Ф. Лизогуба. Дослідження періодики дає чимало важливих відомостей для доповнення життєписів цих людей.

У період суспільних трансформацій, що спостерігаються в Україні протягом 2014–2016 рр., активізується потреба у віднайдені фактичного матеріалу щодо історичних подій. Тому актуальним є вивчення громадсько-

політичних публікацій газет та журналів, що відображають історичні події очима сучасників. Аналіз таких матеріалів дозволяє по-новому оцінити та переосмислити суспільні явища і політичні події, та віднайти історичні відомості для вивчення особливостей перебігу державотворчих процесів на Полтавщині.

Зв'язок роботи з науковими темами кафедри. Тема дисертації відповідає основним напрямам наукової діяльності кафедри. Роботу було написано у рамках комплексної науково-дослідницької програми, затвердженої Інститутом журналістики– «Український медійний контент у соціальному вимірі» (№11БФ045-01).

Мета дослідження – визначити контент періодичних видань Полтавської губернії 1838–1917 рр., що включає особливості змістового, структурного, жанрового та інформаційного наповнення преси обраного регіону, а також основні проблемно-тематичні напрями публікацій.

Для цього необхідно виконати такі **завдання**:

- з'ясувати стан вивчення обраної теми у науковій літературі; визначити джерельну базу дослідження, віднайти примірники періодичних видань, що виходили на території Полтавської губернії до 1917 р.;
- окреслити історію зародження, становлення та розвитку, визначити кількісні показники та основні періоди розвитку преси Полтавської губернії;
- спираючись на наукові розробки українських і зарубіжних вчених та ДСТУ, а також, вивчивши джерельну базу, представлену підшивками газет, журналів та бюлетенів, розробити типологічну модель періодики Полтавщини 1838–1917 рр.; здійснити типологічний аналіз преси губернії;
- проаналізувати контент газет, журналів та бюлетенів регіону в рамках визначених типологічних груп; охарактеризувати специфіку реалізації рубрикації, заголовкового комплексу, жанрову палітру та основні проблемно-тематичні напрями публікацій;
- проаналізувати громадсько-політичні матеріали та з'ясувати основні тенденції у висвітленні даної проблематики на сторінках місцевої періодики;
- визначити особливості та джерелознавчий потенціал фахових публікацій на сторінках універсальних і спеціалізованих періодичних видань губернії.

Об'єкт дослідження – періодичні видання Полтавської губернії (1838–1917 рр.). Це 206 газет, журналів, бюлетенів, що виходили у Полтаві та 14 повітових містах Полтавської губернії. **Предметом** є жанровий, структурний та проблемно-тематичний контент преси обраного регіону.

Хронологічні межі дисертаційної роботи охоплюють період із 1838 р. – часу появи першого періодичного видання в Полтавській губернії («Полтавские губернские ведомости», 2 квітня 1838 р.) до 20 листопада 1917 р., коли було видано Третій Універсал Української Центральної Ради, що проголошував створення Української Народної Республіки. Саме в цей час вийшли в світ такі часописи, як «Голос труда», «Соціаліст-революціонер», «Бюлетень Полтавського міського самоврядування», «Вісті

по справах виборів до Установчих зборів Полтавської округової комісії».

Теоретичною базою дослідження став науковий доробок історико-журналістських розвідок Н. Сидоренко, Л. Снісарчук, А. Бойко, С. Горевалова, В. Різуна, Т. Хітрової, Н. Зелінської, О. Школьної, В. Коротенка, О. Дроздової, С. Семенко, Т. Пустовіта та ін.

Методи дослідження. Під час аналізу наукових праць з обраної теми та при формуванні теоретичного підґрунтя дисертації було використано бібліографічно-описовий метод. Метод архівного дослідження дозволив з'ясувати кількісні параметри місцевої преси та віднайти джерельну базу дослідження. Історичний метод допоміг дослідити процес становлення та розвитку місцевої преси у хронологічній послідовності, виявити основні тенденції та закономірності. Порівняльно-історичний метод дозволив систематизувати фактичний матеріал щодо розвитку місцевої періодики, а також зіставити й узагальнити інформацію щодо проблемно-тематичного контенту на різних етапах розвитку місцевої преси. Типологічний метод використано при класифікації періодичних видань і систематизації відомостей про пресу Полтавської губернії за такими параметрами, як періодичність, мова видання, характер видавця та тематичне спрямування. За допомогою методу аналізу здійснено наукову оцінку публікацій газет, журналів та бюлетенів в рамках типологічних груп, визначено жанрову належність, основні тематичні вектори. Контент-аналіз дозволив визначити об'єктивні кількісні показники проблемно-тематичного наповнення місцевої періодики.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації здійснено комплексне вивчення преси Полтавської губернії 1838–1917 рр.

У роботі *вперше*:

- систематизовано та уточнено відомості щодо місцевих газет, журналів і бюлетенів. Наприклад, з'ясовано що газети «Вісті Полтавської ради робітничих, солдатських та селянських депутатів» (1917) і «Голос избирателя» (1917) були двомовними, уточнено, що «Полтавская земская газета» змінювала періодичність тричі і т.д. Визначено, що першим приватним періодичним виданням Полтавської губернії був журнал «Земский врач», а не газета «Полтавский вестник», як зазначається в низці публікацій;

- віднайдено видання, які досі лишалися поза увагою дослідників і не були зафіксовані у покажчиках та науковій літературі, зокрема, «Сельскохозяйственный журнал» (1867), «Ентомологічне бюро» (дати виходу не встановлено, збереглися примірники за 1917 р.), «Полтавські вісті» (1917), «Листою» (1917);

- розроблено типологічну модель преси Полтавської губернії, проаналізовано характерні особливості місцевої періодики у типологічних групах;

- охарактеризовано такі компоненти контенту місцевої преси: рубрикація, реклама, ілюстративний матеріал, заголовковий комплекс, проблемно-тематичне наповнення; здійснено аналіз громадсько-політичної

публіцистики регіону; спростовано ряд хибних тверджень, що трапляються в історичних та літературознавчих матеріалах.

Набули подальшого розвитку

- наукові напрацювання щодо особливостей становлення та розвитку регіональної преси Наддніпрянської України до 1917 р.;

- відомості щодо жанрової палітри, специфіки ілюстративного матеріалу, заголовкового комплексу української періодики до 1917 р.

Удосконалено:

- типологію місцевої преси, з урахуванням особливостей розвитку преси в конкретний історичний період;

- наявні списки (показчики) місцевої преси.

Науково-практичне застосування одержаних результатів. Матеріали дисертації можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень, бути корисними при підготовці посібників, методичних розробок, лекцій з історії журналістики. Зокрема, відомості, викладені у роботі, можуть бути корисними для використання в рамках курсу «Історія журналістики Полтавщини», що викладається у регіональних вишах. Праця може стати у пригоді історикам-краєзнавцям, які вивчають історію Полтавщини.

Особистий внесок здобувача. Дисертація, автореферат, а також усі статті, тези й матеріали конференцій, в яких викладено основні положення дисертації, авторкою виконані одноосібно.

Апробація результатів дослідження. Окремі аспекти досліджуваної теми, а також результати та висновки були оприлюднені на 20 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: 18 міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (Запоріжжя, 22–23 квітня 2010 р.), міжнародному науковому семінарі «Роль визначних особистостей – митців, діячів науки та культури у процесі формування національної самосвідомості наприкінці ХІХ – початку ХХ століття» (Київ, 12 грудня 2010 р.); 4-й всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Студентські філологічні студії початку ХХІ століття» (Донецьк, 15 квітня 2010 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі: реалізація мовної освіти» (Київ, 11 листопада 2009 р.), ІІ Всеукраїнської конференції студентів і молодих науковців «Україністика: нові імена в науці» (Горлівка, 13 листопада 2009 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку» (Вінниця, 15–16 травня 2014 р.), ІІІ науково-практичній конференції «Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців» (Київ, 13 березня 2014 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Історія розвитку науки, техніки та освіти» (Київ, 18–19 квітня 2015 р.), ХІІ міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Шевченківська весна-2015» (Київ, 22 квітня 2015 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції «Постаті землі Житомирської» (Бердичів, 21 травня 2015 р.), «Зарембівські читання» (Київ, 12–13 квітня 2015 р.), а також

на зарубіжній конференції «Social communications in the era of increasing information flow» (Будапешт, 24 грудня 2015 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи оприлюднено в зарубіжних та українських виданнях. Усього публікацій 23, із них 1 брошура, у наукових фахових виданнях – 7 статей, в іноземних – 2 публікації; інші 13 – у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які мають 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 187 сторінок, із них 164 – основний текст. Список використаних джерел складає 214 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічні засади. Розкрито наукову новизну отриманих результатів, окреслено їх практичне значення та особистий внесок здобувача. Зазначено кількість публікацій та апробацію, дані про структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «**Теоретичне підґрунтя вивчення преси Полтавської губернії 1838–1917 рр.**» подає аналіз наукових праць, що стали теоретичним фундаментом дисертації, розкриває джерельну базу та описує методологію дослідження.

У першому підрозділі «**Історіографія питання**» проаналізовано стан вивчення теми українськими та зарубіжними науковцями, здійснено огляд основних результатів їх праць. Фундаментом нашого дослідження став науковий доробок українських вчених із історії української журналістики, а саме: ретроспективних праць, що окреслювали становлення та розвиток преси (А. Животко, Ю. Тернопільський, М. Романюк, І. Крупський), теорії преси (В. Здоровега, М. Василенко, А. Москаленко, В. Різун), монографій та дисертаційних досліджень, що розкривали окремі аспекти, а також особливості становлення та розвитку преси різних регіонів України (Н. Сидоренко, А. Бойко, Л. Сніцарчук, С. Горевалов, О. Школьна, А. Волобуєва, Т. Хітрова, О. Дроздовська, О. Сидоренко, В. Георгієвська, С. Семенко, І. Почапська, В. Гандзюк, В. Стадник, О. Полумисна), наукових розробок щодо методів дослідження преси (В. Різун, В. Іванов, М. Романюк).

Цінними для відтворення історії Полтавської преси та вивчення її проблемно-тематичного наповнення стали покажчик «Періодичні видання Полтавської губернії 1838–1917 рр.», хрестоматії «Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку ХХ століття» (упорядники Н. Сидоренко та О. Сидоренко) та «Потужна сила рідного слова» (укладач Н. Сидоренко), де оприлюднено тексти публікацій, подано довідкову інформацію.

Аналіз наукової літератури довів, що в науковій літературі преса Полтавщини до 1917 р. представлена одним дисертаційним дослідженням, двома монографіями, покажчиком-списком та понад двома десятками

наукових статей. Визначено, що більшість цих розробок здійснювались у рамках історико-краєзнавчих (Т. Пустовіт, В. Коротенко, О. Супруненко, В. Жук), літературознавчих досліджень (С. Семенко, Н. Степаненко, М. Степаненко).

У підрозділі 1.2. *«Джерельна база та методологія дослідження»* окреслено ті матеріали, якими послуговувалась авторка при виконанні роботи. Джерельну базу дослідження складають кількасот примірників газет, бюлетенів та журналів Полтавської губернії (повні комплекти чи окремі номери). Окремо було опрацьовано підшивки газет інших регіонів («Рада», «Громадська думка», «Речь», «Киевлянин», «Киевское слово», «Літературно-науковий вісник», «Дніпрові хвилі», «Киевская старина» і т.д.), у яких вдалося відшукати згадки про пресу Полтавщини та її співробітників. Важливим джерелом стали документи місцевих органів самоврядування (архіви губернського та повітового земств, статистичного комітету), фахових товариств, архіви редакцій та співробітників місцевої періодики, листи (Г. Маркевича, Олени Пчілки, В. Короленка, А. Чехова, О. Смагіна, В. Головні), мемуари (Д. Іваненка, О. Несвіцького, В. Вернадського, Я. Імшенецького, В. Андрієвського, Ю. Колларда) і т.д.

В ході дослідження було опрацьовано паперові й електронні картотеки та фонди Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського (відділи – газетний, журнальний, стародруків та рідкісних видань), Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Котляревського, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Короленка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. Стефаника, Національної бібліотеки ім. Ярослава Мудрого (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків), а також Москви та Санкт-Петербурга (Російська державна бібліотека, Російська національна бібліотека, Державна публічна історична бібліотека Росії).

Документальні свідчення почерпнуто у фондах Полтавського краєзнавчого музею (особисті документи Г. Ротмістрова, М. Самбікіна, документи щодо видання періодики Полтавським сільськогосподарським товариством), Харківського історичного музею ім. М. Сумцова (віднайдено примірники видань «Полтавские думки» та документи, що стосуються К. Гулькевич), лубенського та гадяцького краєзнавчих музеїв, меморіальних музеїв Панаса Мирного та В. Короленка (м. Полтава), приватних архівів (полтавського історика В. Коротенка, вченого-літературознавця П. Ротача, колекціонера В. Лозового), Інституту рукопису НБУВ, Державних архівів Полтавської і Сумської областей, Центрального державного історичного архіву (м. Київ).

Окремий пласт складає довідкова література XIX – початку XX ст.: каталоги, бібліографічні покажчики, «адреси-календарі», «пам'ятні книги». Цінним джерелом стали документи, журнали та бюлетені органів місцевого самоврядування.

У другому розділі *«Типологічна модель періодики Полтавської губернії (1838–1917 рр.)»* окреслено умови, в яких зароджувалась

журналістика Полтавської губернії, подано періодизацію історії місцевої періодики та визначено характерні особливості, тенденції розвитку на основі типологічних груп місцевих видань.

Загалом у губернії зафіксовано 206 назв періодики (раніше у науковій літературі значилося 198, 8 – було віднайдено в ході поданого дослідження). Відлік місцевої журналістики починається з 2 квітня 1838 р., коли у Полтаві з'являються у світ «Полтавские губернские ведомости». Найбільша кількість – 102 назви періодичних видань функціонували в Полтаві, великою кількістю (33 назви) періодики з-поміж повітових міст вирізнявся Кременчук. Найменше періодики виходило в Переяславі (2 назви).

Важливими факторами, що впливали на розвиток преси губернії, було законодавство в царині преси та політика місцевої адміністрації. Вагомим чинником розвитку місцевої преси (передусім фахової) стала поява фахових об'єднань, передусім Полтавського сільськогосподарського товариства та його філіалів, що стали засновниками і співзасновниками цілого ряду часописів.

Преса XIX століття представлена головним чином фаховими періодичними виданнями – сільськогосподарськими, медичними та статистичними («Известия о состоянии сельского хозяйства в Полтавской губернии», «Земский врач», «Хуторянин»), розрахованою на широке коло читачів земською газетою «Земский обзор», а також офіційними «Полтавскими губернскими ведомостями» та «Полтавскими епархиальными ведомостями». Активізація місцевих видавців спостерігається на початку XX століття, коли у 1903 р. з'являється перше приватне нефахове видання «Полтавский вестник». Значним видавничим осередком було Полтавське губернське та повітові земства. Усього до 1917 р. зафіксовано 27 назв земських газет, журналів і бюлетенів.

Знаковим є той факт, на Полтавщині вийшли друком перші нелегальне та легальне україномовні видання на Наддніпрянській Україні: «Хлібороб» (Лубни, 12 листопада 1905) та «Рідний край» (Полтава, 24 грудня 1905).

На основі досліджень українських і зарубіжних учених визначено типологічну модель преси Полтавської губернії. Основою для поділу стала запропонована ростовським дослідником О. Акоповим триада типоформуючих ознак «видавець – цільове призначення – аудиторія». Всі періодичні видання регіону можна розділити на дві типологічні групи: універсальні (політематичні) та спеціалізовані (монотематичні).

За ознакою видавця місцеву періодику можна розділити на 4 групи: видання офіційних органів управління та місцевого самоврядування, преса товариств та спілок, приватні та партійні. Видавців 9 друкованих органів встановити не вдалося.

За мовним показником виділено 4 основні групи видань: російськомовна періодика (152 назви); україномовна преса (31 назва), двомовні видання (українською і російською мовами) – 15 назв. Найменша група – 2 часописи, що виходили мовою їдиш. Спірним є питання щодо мови ще 4 часописів, оскільки жодного примірника цієї преси до нашого часу не

збереглося.

Складною лишається класифікація за **періодичністю**. Для прикладу, газета «Полтавские губернские ведомости» змінювала періодичність виходу щонайменше 9 разів. Тому наведені нижче цифри є досить умовними. Відтак, у Полтавській губернії видавалося 41 щоденне періодичне видання, 35 тижневиків, 14 часописів виходили раз на два тижні, 15 – раз на місяць, 4 журнали видавалися раз на рік. У ХІХ столітті преса регіону представлена здебільшого тижневиками, щомісячниками та кільком виданнями, що виходили раз на рік. Щоденні газети з'являються на Полтавщині у 1903 р.

У підрозділі 2.1. «*Історико-типологічна характеристика політематичної групи періодичних видань Полтавщини*» проаналізовано основні тенденції та характерні особливості універсальної та громадсько-політичної преси Полтавщини. Здебільшого універсальна преса (34 назв видань) представлена щоденними та щотижневими російськомовними виданнями, що виходили обсягом від 4 до 12 шпальт і були як приватними, так і органами місцевих земських губернської та повітових управ, фахових товариств, громадських організацій та місцевої влади. Серед таких видань помітний слід в історії полтавської журналістики лишили газети «Полтавские губернские ведомости», «Полтавская почта», «Земский обзор», «Полтавская земская газета».

Громадсько-політична періодика представлена позапартійною, партійною пресою та офіційними органами 1917 р. Переламним моментом в історії преси Полтавщини став 1905 р., коли було видано царський Маніфест 17 жовтня, який проголошував свободу слова та друку. Відтоді у місті було засновано цілий ряд періодичних видань різноманітних типів та напрямів. Усього на Полтавщині виходило 50 громадсько-політичних видань, з них – 15 партійних, 14 – безпартійних та 20 видань офіційної підгрупи.

Серед громадсько-політичних газет активною громадянською позицією та популярністю серед читачів вирізнялись «Полтавский работник», «Полтавская народная газета», «Колокол», «Полтавщина», «Полтавский голос», «Полтавские думки», «Полтавское дело», «Полтавский край».

У підрозділі 2.3. «*Спеціалізовані періодичні видання Полтавської губернії*» охарактеризовано найбільшу за кількістю пресових видань групу. Саме така періодика протягом довгого часу, коли заснування громадсько-політичних чи інформаційних часописів було неможливим, наповнювала інформаційне поле Полтавської губернії. Усього у ній зафіксовано 75 назв. На основі проблемно-тематичного напрямку, мети видання та цільової аудиторії виділено 10 підгруп спеціалізованої преси – релігійно-духовна, фахова, наукова, літературно-мистецька, дитяча, молодіжна та учнівська, зоозахисна, військова, рекламно-довідкова, сатирично-гумористична.

Релігійно-духовна преса була представлена трьома виданнями: офіційними «Полтавськими єпархиальними ведомостями» та двома єврейськими часописами мовою ідиш – «Хапелес» та «Амодія».

Другу підгрупу спеціалізованої преси складають фахові часописи. Найбільший відсоток становили *сільськогосподарські* газети та журнали. У Полтаві до 1917 р. вийшло 8 сільськогосподарських часописів, з них – 4 видання Полтавського сільськогосподарського товариства та 3 земських органи (2 – статистичного бюро). У повітах губернії періодика цієї підгрупи (усього – 7 журналів та газет) видавалась виключно місцевими сільськогосподарськими товариствами.

Також у Полтаві виходило три *педагогічних та два літературно-мистецьких* часописи. Знаковим явищем в історії фахової преси Полтавщини були два *зоозахисних* видання – органи Російського союзу покровительства тваринам – журнали «Союз покровительства животным» (1907–1910) та «Вестник южно-русского животноводства» (1908–1910). Помітним явищем в історії полтавської журналістики були *наукові часописи*. Це, зокрема, журнали «Труды Полтавской ученой архивной комиссии» (1905–1917), «Ежегодник музея Полтавского губернского земства» (1912–1916). У губернії зафіксовано по три *рекламно-довідкових і сатирично-гумористичних* видань. Особливим типом періодичного видання були телеграми. Популярність такого типу інформаційного продукту припадає на період Першої світової війни.

У третьому розділі «*Контент та проблемно-тематичні вектори періодичних видань Полтавської губернії 1838–1917 рр.*» проаналізовано особливості інформаційного наповнення місцевої преси, визначено структурний, жанровий та проблемно-тематичний контент, а також подано характеристику громадсько-політичної публіцистики та означено особливості подання фахових матеріалів на шпальтах місцевих видань. У підрозділі 3.1. «*Особливості інформаційного наповнення преси Полтавщини*» проаналізовано такі компоненти контенту преси Полтавської губернії: рубрикація, заголовковий комплекс, жанрове наповнення та основні проблемно-тематичні напрями публікацій, реклама та ілюстративний матеріал. Шпальти видань ХІХ – початку ХХ століття (фактично до появи газети «Полтавский вестник» у 1903 р.) заповнювали здебільшого офіційною інформацією. Якісним змінам контенту сприяла поява приватної нефахової преси. Боротьба за читачів, передплатників та рекламодавців змушувала

власників видань та публіцистів шукати нові підходи до висвітлення інформації.

Внутрішня структура місцевих видань, система рубрик, форми подачі інформації, жанри полтавської періодики визначались загальноросійськими пресовими тенденціями. У оголошеннях про передплату цілого ряду видань зазначалося, що газета виходитиме «по програмі великих столичних газет». Про спроби копіювати основні тенденції російських столичних видань свідчать і опрацьовані мемуари місцевих публіцистів

Можемо зробити висновок, що у виданнях політематичної групи існувала стійка система рубрикації (за винятком видань 1917 р.), що відображала різні сторони життя: місцева хроніка, новини з різних територій Російської імперії, міжнародний огляд, бібліографія, листування з читачами, тощо. Здебільшого система рубрик видання відповідала пунктам заявленої програми часописів. Приблизно 2/3 випуску універсальних та громадсько-політичних періодичних видань Полтавської губернії займали постійні рубрики. В одному випуску розміщувалося від 3 до 6 новинних рубрик (щонайменше 1/4 інформаційного наповнення видань універсального та громадсько-політичного типу).

У спеціалізованих групах періодичних видань стійка система рубрик спостерігається передусім у фахових часописах, розрахованих на широку аудиторію, військовій, релігійно-духовній пресі. В учнівській, фаховій та науковій пресі постійна система рубрик здебільшого відсутня.

Заголовковий комплекс у більшості публікацій громадсько-політичних видань відсутній. Його функцію в окремих випадках виконувала назва рубрики. Передові статті періодики кінця ХІХ – початку ХХ ст. не лише Полтавської губернії, але й Російської імперії загалом, мали стандартний заголовок, що складався з назви міста та дати («Полтава, 5 квітня», «Ромни, 19 січня» і т.д.). Новини подавалися переважно без заголовків: структурування матеріалу відбувалось за допомогою різних видів шрифтів. Натомість у спеціалізованих, передусім, фахових виданнях заголовковий комплекс мають понад 90% матеріалів.

Жанрова палітра політематичної групи видань представлена статтею, передовою статтею, звітами, кореспонденціями, замітками. Для спеціалізованої преси Полтавщини характерними є стаття, передова стаття, звіт.

Реклама була важливою частиною контенту місцевої періодики і, нерідко, її головним засобом для існування. Здебільшого у газетах її розміщували на першій та останній сторінці видань. Ілюстрації на шпальтах місцевої преси представлені графіками, світлинами, схемами, рисунками. Найбільший відсоток ілюстративного матеріалу спостерігається у фахових виданнях.

Аналіз тематичного наповнення газет та журналів виявив, що до основних проблемно-тематичних векторів полтавських часописів належать політика, соціальна проблематика, проблеми народної освіти та медицини, економічні питання та стан сільського господарства, національне питання,

культурна тематика та ін.

У підрозділі 3.2 *«Громадсько-політична та соціальна проблематика на сторінках місцевої періодики»* окреслено основні проблемно-тематичні напрями громадсько-політичних публікацій та матеріалів, присвячених соціальній тематиці. Розквіт громадсько-політичної публіцистики припадає на період державних та суспільних трансформацій, якими означились 1905–1907 та 1917 рр.

Громадсько-політична та соціальна проблематика представлена такими проблемно-тематичними векторами: політика, місцева проблематика, національне та мовне питання, жіноче питання, проблеми робітників та селян, військова журналістика, проблеми освіти та медицини і т.д. У 1905–1906 рр. у місцевій пресі актуалізується висвітлення проблем місцевого селянства. Передусім це пов'язано з хвилею селянських заворушень та повстань, що прокотилися хвилею не лише губернією, але й по іншим регіонам Російської імперії. Починаючи з середини XIX ст., місцева преса активно висвітлює та пропагує переселенський рух. Зі зняттям заборони друку українською мовою наприкінці 1905 р., на сторінках місцевої періодики гостро постало мовне питання.

1917 р. став періодом розквіту політичної публіцистики. У цей час більшість періодичних видань Полтавської губернії пристає на ідею автономії чи суверенності України, а місцева преса стає активним учасником локальних національно-визвольних змагань.

Підрозділ 3.3. *«Джерелознавчий потенціал фахових публікацій видань Полтавської губернії»*. На основі аналізу проблемно-тематичного контенту визначено, що найбільш поширеними тематичними напрямками фахових та наукових публікацій були: медицина, сільське господарство, економіка, геологія, метеорологія, історія, краєзнавство, літературознавство. Найбільш поширеними є публікації сільськогосподарської тематики.

Проаналізувавши фахові та наукові публікації, дійшли висновку, що даний вид контенту був поширеним, починаючи з перших випусків періодичних органів на території Полтавської губернії. Роботи, оприлюднені на сторінках місцевої преси, мають великий джерелознавчий потенціал для сучасних дослідників з різних галузей знань. Увесь масив фахових публікацій на шпальтах періодичних видань Полтавської губернії, можемо поділити на статті теоретико-аналітичного та теоретико-практичного змісту.

Найбільший відсоток фахових та наукових статей представлені матеріалами сільськогосподарської тематики. Статті з агрономії, скотарства, методів покращення урожаю, тощо друкували у більшості видань універсальної групи. На другому місці за кількістю фахових статей, представлених у інформаційному полі Полтавщини в період 1838-1917 рр. – матеріали медичної тематики. У нефаровій періодиці здебільшого друкували статті з історії медицини, теоретико-практичні рекомендації з профілактики та гігієни, відомості щодо епідемічного стану, соціальні аспекти розвитку медицини.

Великий пласт фахових матеріалів, оприлюднених у місцеві періодиці

становлять історичні статті та розвідки, що можна розділити на історико-краєзнавчі, археологічні, біографічні, пам'яткознавчі.

ВИСНОВКИ

1. Преса, починаючи з часів своєї появи, була вагомими чинником суспільного життя Полтавської губернії. Протягом 1838-1917 рр. на території Полтавської губернії виходило друком 206 періодичних видань. Проаналізувавши наявні розробки українських та зарубіжних вчених, дійшли висновку, що нині дослідженими є лише окремі аспекти двох десятків видань, інші ж періодичні органи лишались поза увагою науковців. Тому вивчення особливостей розвитку преси Полтавщини та її інформаційного наповнення є актуальним питанням, а наявний фактичний матеріал вимагав загальнення та інтерпретації.

2. В результаті дослідження визначено, що в період з 1838 по 1917 рр. на території Полтавської губернії виходило друком 206 періодичних видань. Більшість з них нині перебуває за межами України, передусім, у бібліотечних закладах Російської федерації, що значно ускладнює науковий пошук. В Україні преса Полтавщини XIX – початку XX ст. зберігається у фондах Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, Державного архіву Полтавської області, Центрального Державного історичного архіву, Полтавської універсальної наукової бібліотеки ім. І. Котляревського.

В процесі пошуку нам вдалось відшукати та ввести в науковий обіг 8 нових періодичних видань – «Ентомологічне бюро», «Листок», «Полтавські вісті» (усі – Полтава, 1917) та «Сельскохозяйственный журнал» (Полтава, 1867) та ін. Глибоке вивчення видань дало змогу уточнити вихідні дані – періодичність, назву, мову виходу 8 органів.

Найбільшим осередком видання періодичних органів був губернський центр – м. Полтава. Тут видавалось 102 назви видань, другим за кількістю був Кременчук – 33 видання. По 12 періодичних видань мали Лубни та Хорол, 8 – у Золотоноші, 7 – у Ромнах, по 5 – у Кобеляках, Гадячі та Лохвиці, по 3 – у Констянтінограді, Зінькові, Миргороді, Пирятині, 2 – у Переяславі. Процес розвитку періодики гальмувався протидією місцевої адміністрації та законодавчою базою, що обмежувала свободу слова і ускладнювала процес заснування нових видань. У XIX ст. преса Полтавщини представлена офіційними, земською та фаховою періодикою. Рушійними факторами розвитку місцевої преси були: заснування земств, фахових товариств та утворення гуртків місцевої інтелігенції. Переламним моментом в історії преси Полтавщини став вихід Маніфесту 17 жовтня, після чого спостерігається стрімке зростання кількості періодики в регіоні. Розповсюдженими санкціями проти публіцистів були арешти та конфіскації тиражів, обшуки та закриття друкарень, судові позови, закриття чи призупинення виходу газет. Період 1908–1913 рр. був часом «затишшя», активізація розвитку періодики спостерігається наприкінці 1913 р. В період Першої світової війни знову вводиться обов'язкова цензура, що гальмує розвиток преси та обмежує публіцистів регіону. Можна стверджувати, що

1917 р. був періодом розквіту преси регіону: у цей період з'являється ряд громадсько-політичних видань різного напрямку та партійних органів, розгортається учнівська та молодіжна преса.

3. За видавцями місцеві видання діляться на приватні, адміністративних органів та органів місцевого самоврядування, фахових товариств та спілок та партійні. Переважали приватні особи – вони видавали 68 періодичних органів. Зафіксовано 18 адміністративних органів та органів місцевого самоврядування, 38 – фахових товариств та спілок, 14 – партій. За проблемно-тематичним наповненням преси Полтавської губернії можна поділити на дві групи – політематичних та спеціалізованих видань. До політематичних відносяться універсальні (34) та громадсько-політичні (50) часописи. До спеціалізованих належать релігійно-духовні (3), фахові (38), літературно-мистецькі (3), учнівські та молодіжні (12), зоозахисні (2), рекламно-довідкові (4), наукові (5), військові (15). До фахової періодики відносяться інженерно-технічні (1), економічні (8), метеорологічні (2), сільськогосподарські (15), медичні (7), педагогічні (2), статистичні (2) видання.

4. Контент (структурне, інформаційне та жанрово-тематичне наповнення) періодичних видань розкривають такі компоненти: рубрикація, заголовковий комплекс, система жанрів, проблемно-тематичні вектори публікацій, реклама та ілюстрації. Було визначено, що для політематичних видань характерна наявність відносно стандартизованої системи рубрик, що висвітлюють місцеве життя, новини з Російської імперії, міжнародний огляд, огляд преси. А також листування з читачами, довідковий відділ та кореспонденції. Серед жанрів поширеними є передова стаття, звіт, стаття, замітка, зарисовка, фейлетон. Заголовковий комплекс здебільшого відсутній (майже у 82% матеріалів). Більшість наявних заголовків є інформаційними.

Серед тематичних напрямків публікацій виділяються такі: політика, медицина, земське життя, діяльність фахових товариств, освіта, культурне життя. Для спеціалізованої групи видань здебільшого також характерна стійка система рубрик, зокрема, наявність відділів «Хроніка», «Огляд преси», «Листування», «Бібліографія». Відсутність стійкої системи рубрик помічено в учнівських та молодіжних виданнях, більшості військових часописів, окремих педагогічних журналах та літературно-мистецькій пресі краю. Найбільш поширені жанри – стаття, звіт, кореспонденція та огляд преси.

5. Громадсько-політична публіцистика представлена на шпальтах періодичних видань Полтавської губернії у таких проблемно-тематичних векторах: політичні питання, соціальне становище суспільства, правові питання, критика влади та місцевої адміністрації, національне питання, мовне питання, земельне питання, жіноче питання, земельне питання, виборчий процес, проблеми селян та робітників, єврейське питання, військова проблематика, народна освіта. Ця проблематика розкривалась на шпальтах видань відповідно до їх напрямів. Помітною є тенденція переходу від концепту «українське питання», яке з'являється на початку ХХ ст., до поняття «національно-патріотичний рух», що заповнює шпальти видань

1917 р.

6. Фахові публікації на шпальтах політематичної періодики представлені за такими категоріями: медичні питання, статті з сільського господарства, наукові статті з природознавства, історико-краєзнавчі матеріали, технічні статті. Фахові та наукові публікації здебільшого мали чітко означеного адресата. Таким чином преса була і засобом наукової комунікації. Усі вони мають потенціал як джерела для досліджень з різних галузей наук.

7. Результати, отримані в ході дослідження, доповнюють історію розвитку української преси Наддніпрянщини та можуть стати базою для подальших досліджень з історії журналістики Полтавської губернії. А також – використовуватися при підготовці лекцій та методичних матеріалів з історії української преси. Перспективними є дослідження особливостей становлення та розвитку окремих видань, біографічні розвідки щодо співробітників місцевої преси, а також бібліографічне вивчення проблемно-тематичного контенту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Брошура:

Подобна Є. «Полтавщина». Історія, постаті, публікації / Євгенія Подобна. – Полтава: Видавець Шевченко Р. В., 2011. – 38 с.

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Подобна Є. Дореволюційні періодичні видання м. Золотоноша / Є. Подобна // Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. – 2014. – Вип. 39. – С. 271–277.

2. Подобна Є. Медичні часописи Полтавської губернії (1892–1917 рр.) / Є. Подобна // Діалог: медіа-студії. – 2015. – № 20. – С. 426–433.

3. Подобна Є. В. Особливості контенту журналу «Хуторянин» (1896–1917 рр.) / Є. В. Подобна // Вісник Харківської державної академії культури. Серія: Соціальні комунікації. – 2015. – Вип. 46. – С. 121–131.

4. Подобна Є. Періодичні видання Полтавського відділу Російського товариства покровительства тваринам / Є. Подобна // Журналістика: наук. зб. – 2015. – Вип. 14. – С. 36–44.

5. Подобна Є. Проблемно-тематичне наповнення періодичних видань м. Прилуки початку ХХ століття / Є. В. Подобна // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. – 2014. – № 3. – С. 92–97.

6. Подобна Є. В. Становлення та розвиток преси м. Лубни (1905–1917 рр.) / Є. В. Подобна // Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації. – 2015. – № 1. – С. 92–96.

7. Подобна Є. Штрихи до портрету Дмитра Ярошевича / Є. Подобна // Журналістика. – 2011. – Вип. 10 (35). – С. 183–188.

Публікації в іноземних наукових виданнях:

8. Подобна Є. Сільськогосподарська преса дореволюційної Полтави /

Є. Подобна // *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, III (11). – 2015. – Is. 67. – P. 68–72.

9. Подобная Е. Полтава Марии Башкирцевой (по материалам периодических изданий Полтавской губернии) / Подобная Евгения // *Материалы II международной конференции, посвященной 155-летию со дня рождения Марии Башкирцевой.* – М.: АСМИ, 2014. – С. 54–58.

Статті у збірниках наукових праць:

10. Подобна Є. В. Д. Ярошевич та В. Короленко в історії полтавської журналістики початку ХХ століття / Є. В. Подобна // *Велика Волинь: праці Житомир. наук.-краєзнавчого тов-ва дослідників Волині Житомир. обл. організації НСКУ.* – 2015. – Вип. 51. – С. 279–281.

Публікації у збірниках матеріалів конференцій:

11. Подобна Є. Газета «Земский обзор» в системі земської періодики Полтавської губернії / Є. Подобна // *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку» 15–16 травня 2014.* – Вінниця, 2014. – С. 24–27.

12. Подобна Є. Газета «Селянська спілка» в системі періодичних видань м. Полтава 1917 р. / Є. Подобна // *Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи: зб. матеріалів.* – Вінниця, 2015. – С. 161–163.

13. Подобна Є. До історії наукового видання «Труды Полтавской ученой архивной комиссии» / Є. Подобна // *Збірник праць XIII міжнародної науково-практичної конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти».* – К., 2015. – С. 68–70.

14. Подобна Є. Жінки-журналістки в історії полтавської дореволюційної преси / Є. Подобна // *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 21–23 жовтня 2013 року.* – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. – С. 65–70.

15. Подобна Є. Мова газети «Хлібороб» у дзеркалі сучасних мовних норм / Є. Подобна // *Україністика: нові імена в науці: зб. наук. праць за матеріалами II Всеукр. конф. студентів і молодих науковців.* – Горлівка: Вид-во ГДПМ, 2009. – С. 61–63.

16. Подобна Є. Мовні особливості часопису «Рідний край» та його роль у становленні україномовної преси / Є. Подобна // *Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі: реалізація мовної освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів 11 листопада 2009 р. / редкол.: О. В. Дзяк та ін.* – К., 2010. – С. 100–102.

17. Подобна Є. Полтавська дореволюційна журналістика як джерело з пам'яткознавства / Є. Подобна // *П'яті Зарембівські читання. Матеріали П'ятих Всеукр. Зарембівських наукових читань «Українське пам'яткознавство: сучасні проблеми та тенденції», присвячених 100-річчю від дня народження академіка П. Т. Тронька (м. Київ, 15 квітня 2015 р.).* – К.: Центр пам'яткознавства НАНУ і УТОПСК, 2015. – С. 176–181.

18. Подобна Є. «Полтавские агрономические известия» як місцеве фахове видання / Є. Подобна // *Наука і вища освіта: доп. учасників 18*

міжнарод. наук. конф. студентів і молодих учених м. Запоріжжя, 22–23 квітня 2010 р. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – Т. 2. – С. 284–285.

19. Подобна Є. Публікації Володимира Короленка в газеті «Полтавщина» (1904–1906 рр.) / Є. Подобна // Студентські філологічні студії початку ХХІ століття: зб. матеріалів 4-ї всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених 15 квітня 2010 р., Донецький інститут соціальної освіти. – Донецьк: ДІСО, 2010. – С. 179–182.

20. Подобна Є. Роль М. Дмитрієва в громадському житті та розвитку української преси початку ХХ ст. / Є. Подобна // Роль визначних особистостей-митців, діячів науки та культури у процесі формування національної самосвідомості наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: матеріали ІІІ–V наукових семінарів: до дня народження М. П. Старицького / Музей вид. діячів укр. літ. Л. Українки, М. Лисенка, П. Саксаганського, М. Старицького. – К., 2011. – С. 369–376.

21. Подобна Є. Утиски преси Полтавської губернії у 1905–1906 рр. (за матеріалами газети «Громадська думка») / Є. Подобна // Гуманітарний корпус. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 2014. – С. 45–49.

22. Подобна Є. Учнівські часописи Полтавської губернії (1895–1917 рр.) / Є. Подобна // Шевченківська весна-2015. Соціальні комунікації. Матеріали ХІІ міжнарод. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених. – К.: Логос, 2015. – С. 77–79.

АНОТАЦІЯ

Подобна Є. В. Контент періодичних видань Полтавської губернії (1838-1917 рр.). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – теорія та історія журналістики. – Інститут журналістики, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016.

Дисертація присвячена дослідженню контенту періодичних видань Полтавської губернії, що виходили протягом 1838–1917 рр. Визначено тенденції становлення та розвитку преси регіону, розроблено історико-типологічну модель місцевої періодики. Проаналізовано характерні особливості преси в межах типологічних груп.

Визначено кількісні та якісні показники контенту місцевої преси. Охарактеризовано головні компоненти: систему рубрикації, заголовковий комплекс, реклама, жанрове наповнення, ілюстративний матеріал.

Окреслено основні проблемно-тематичні напрямки публікацій, проаналізовано матеріали громадсько-політичної та соціальної тематики. Окремо, наголошено на джерелознавчому потенціалі фахової публіцистики, оприлюдненої на шпальтах періодики Полтавської губернії, для подальших досліджень.

Ключові слова: Полтавська губернія, контент, періодика, газета, публіцистика, типологічна модель.

АННОТАЦИЯ

Подобная Е. В. Контент периодических изданий Полтавской губернии (1838–1917). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.04 – теория и история журналистики. – Институт журналистики, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016.

Диссертация посвящена исследованию контента периодических изданий Полтавской губернии, которые издавались в 1838-1917 гг. В работе систематизированы данные о 206 периодических изданиях, подано фактический материал о периоде издания, редакторах, периодичности газет, журналов и бюллетней. Предложена периодизация прессы Полтавской губернии, указаны правовые и социально-политические аспекты функционирования периодики региона. Определены тенденции становления и развития прессы Полтавской губернии, разработана периодизация и историко-типологическая модель местной периодики. Проанализированы характерные особенности прессы в рамках типологических групп. Подана характеристика политематической (универсальной и общественно-политической подгрупп) и специализированной прессы. Описаны особенности подвидов специализированной прессы – в частности духовно-религиозных, медицинских, сельскохозяйственных, ученических, технических, молодежных, военных, зоозащитных изданий и т.д. Указаны количественные показатели прессы Полтавы и уездных городов губернии по таким показателям как язык, периодичность издания, издатель.

Определены количественные и качественные параметры контента местной прессы. Подана характеристика главных компонентов: системы рубрикации, заглавного комплекса, иллюстративного материала. Также, при помощи контент-анализа, определены количественные показатели жанровых форм, представленных на страницах местной периодики. Отмечена специфика подачи разных видов рекламы в газетах, журналах и бюллетенях Полтавской губернии. Описаны главные тематические векторы публикаций, подано их количественную характеристику. Указаны факторы, которые влияли на информационное наполнение местных периодических изданий.

Очерчены главные проблемно-тематические направления публикаций, проанализированы материалы общественно-политической и социальной тематики, сделан акцент на способе освещения проблем народного образования и медицины, национального и языкового вопроса, проблем безправия крестьян, женского вопроса, борьбы украинского народа за право на самоопределение, автономию в составе Российской империи. Внимание сосредоточено на особенностях публицистики 1917 г., ее идеологическом направлении.

Отдельно акцентировано внимание на потенциале местной специализированной публицистики, в частности, статьях

сельскохозяйственной, исторической и медицинской тематики, напечатанных на страницах местной периодики, как источника для дальнейших междисциплинарных исследований.

Ключевые слова: Полтавская губерния, периодика, контент, газета, публицистика, типологическая модель.

ANNOTATION

Podobna Y. Content of press of Poltava region (1838 –1917). – Manuscript.

Thesis for Candidate Degree in Social Communications: Specialty 27.00.04. – Theory and History of Journalism. – Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The present thesis is focused on content analysis of Poltava province periodicals which were published from 1838 till 1917. The composition and development trends of the region's press were defined. An effort was made to set up a historic and typological model of local periodicals. Some specific features of the press within the scope of typological groups were analyzed.

In addition, a general profile of the principal components was described. These included editorial classification system, headline complex, advertising, genres and illustrative materials. Primary subject and problem-related aspects of publications, as well as social and political materials were outlined.

Finally, the source-based potential of professional journalist materials having been published in Poltava province periodicals was highlighted as objects for further research.

Key words: Poltava region, periodicals, content, newspaper, publicism, typological model.

Підписано до друку 2.02.2017р. Формат 60х90/16.

Папір офісний. Гарнігура Таймс Нью Роман.

Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. №127

Надруковано ФОП «Черенюк К. В.»

Свідоцтво ВО2 №353856 від 25.09.2006 р.

м.. Київ, вул. Пушкінська, 45/2

тел. (044) 235-81-92, 228- 45-05